

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

LOOK TO THE PAST

№23 (2019)

TOSHKENT-2019

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Раҳбар Ҳамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий Университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Жаҳон Тиллари Университети

"Ўтмишга назар" журнали таҳририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет журнала "Взгляд в прошлое"
Editorial Board of the Look to the past

Кебадзе Мадонна

*Доктор исторических наук, Телавский
государственный университет (Грузия)*

Бурдиашвили Майя

*Доктор исторических наук, Телавский
государственный университет (Грузия)*

Кожакеева Ляззат Темировна

*тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика университети,
Қозоғистон Республикаси*

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич

*тарих фанлари доктори, профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий Университети*

Бобожонова Дилором Бобожонова

*тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон
Жаҳон Тиллари Университети*

Зияева Доно Ҳамидовна

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Аширов Адҳам Азимбаевич

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Агзамова Гулчехра Азизовна

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Халикова Раҳбар Эргашевна

*тарих фанлари доктори, профессор, Тошкент
давлат техника университети*

Ишанходжаева Замира Райимовна

*тарих фанлари доктори, профессор в.б.,
Ўзбекистон Миллий Университети*

Кобзева Ольга Петровна

*тарих фанлари доктори, профессор в.б.,
Ўзбекистон Миллий университети*

Одилов Аброр Анварович

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий университети*

Ерметов Аваз Абдуллаевич

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий Университети*

Саипова Камола Давляталиевна

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий Университети*

Джоробекова Айнура Эшимбековна

*тарих фанлари номзоди, профессор, Тошқи
ишлар вазирлиги қошидаги Дипломатия
академияси, Қозоғистон Республикаси*

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна

*тарих фанлари доктори, Тошкент Кимё -
Технология Институтида*

Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амир Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

1.Хайдаров И.М.

ЎЗБЕКИСТОНДАГИ АГРАР-САНОАТ КОМПЛЕКСИ ТАРИХИДАН
(XX аснинг 60-80 йиллари).....4

2.Азаматова Г.Б.

АҲОЛИ МИГРАЦИЯСИДА ХОТИН - ҚИЗЛАР ҲАРАКАТИ:
МУАММО ВА ЕЧИМЛАР.....14

3.Бутаев У.

МУРАККАБ ЗАМОНАВИЙ ДУНЁДА ҲАҚИҚИЙ МУСТАҚИЛЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШ МУАММОЛАРИ.....24

4.Ёдгоров З.Ш.

ЎЗБЕКИСТОНДА МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЖИСМОНИЙ
ТАРБИЯ ВА СПОРТ СОҲАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ДАВЛАТ
СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ВАЗИФАЛАРИ.....31

5.Мажидов А.Ф., Абдурасулова Д.Т.

ТАРИХИМИЗНИНГ ҲАСРАТЛИ САҲИФАЛАРИ ХУСУСИДА БАЎЗИ
МУЛОҲАЗАЛАР.....40

6.Пардаев Т.Р., Турсунов Ж.Н.

МУСТАБИД ТУЗУМНИНГ МИЛЛИЙ ВА ДИНИЙ ҚАДРИЯТЛАРГА
МУНОСАБАТИ.....44

7.Охунжонова Ш.Ю.

ТОШКЕНТ БОЗОРЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ МАНБАЛАРДА
АКС ЭТИШИ.....50

8.Тухтаева М.С.

XX АСР ЎЗБЕКИСТОН САНЪАТШУНОСЛАРИНИНГ ЎРТА ОСИЁДА
ШАРҚ УЙҒОНИШ ДАВРИ САНЪАТИ ТАРИХИНИ ЎРГАНИШГА
ҚЎШГАН ҲИССАСИ.....59

9.Шукуров Р.

БУХОРО БОСҚИНИ АРАФАСИДАГИ СИЁСИЙ ЖАРАЁНЛАРНИНГ
ЗАМОНАВИЙ ТАРИХ ТАДҚИҚОТЛАРИДАГИ ТАҲЛИЛИ.....68

10.Тўпчиев У.С.

ХІХ АСР ОХИРИ-ХХ АСР БОШЛАРИДАТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА
ВИНОЧИЛИК САНОАТИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ.....75

11.Мадаминова Д.И., Мустапова Х.И., Суюнова Б.С.

ЯПОНИЯ ТАШҚИ СИЁСАТИДА МАРКАЗИЙ ОСИЁ ВЕКТОРИНИНГ
ШАКЛЛАНИШ ВА РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ.....89

12.Нарзуллаева Н.А.

ХИВА ХОНЛИГИ МЕТРОЛОГИК ТИЗИМИ.....96

ЎТМИШГА НАЗАР ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Ёдгоров Зоиржон Шакарбоевич,
Жиззах политехника институти
Ўзбекистон тарихи ва ижтимоий фанлар
кафедраси катта ўқитувчиси

ЎЗБЕКИСТОНДА МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ СОҲАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ВАЗИФАЛАРИ

***For citation:** Zoirjon Sh.Yodgorov. Main priorities of state policy in Uzbekistan in the field of physical training education and sport during the years of independence. 2019, vol. 23, issue 2, pp. 31-39*

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2019-23-04>

АННОТАЦИЯ

Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спорт соҳасининг ривожланиши мамлакатимизда амалга оширилаётган самарали сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислохотларнинг натижасидир. Жисмоний тарбия ва спорт соҳаси орқали мамлакатни ҳар тамонлама ривожлантиришнинг ҳозирги кундаги устивор масаласи бўйича сўнгги йилларда юртимизда бу борада қатор ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар қабул қилиниши ва ундан кўзланган мақсадлар чуқур таҳлил этилиб очиб берилган.

Калит сўзлар: жисмоний тарбия ва спорт, Соғлом авлод, Оммавий спорт, "Умид ниҳоллари", "Баркамол авлод", "Универсиада", Олимпиада, соғлом турмуш тарзи, мактаб, коллеж, академик лицей, олий таълим муассасалари. Жисмоний маданият, давлат, мустақиллик.

Ёдгоров Зоиржон Шакарбоевич,
Старший преподаватель кафедры Истории и
общественных наук Узбекистана,
Джизакского политехнического института

ПРЕОРИТЕТНЫЕ ЗАДАЧИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПРОВОДИМЫЕ УЗБЕКИСТАНЕ В СФЕРЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И СПОРТА

АННОТАЦИЯ

Развитие в годы независимости в Узбекистане сферы физического воспитания и спорта является результатом проводимых в нашей стране эффективных политических, экономических и социальных реформ. В статье рассматривается вопрос всестороннего развития страны по приоритетным задачам сегодняшнего воспитания с спорта, а также, сделан глубокий анализ предусмотренной целее в ряде правовых и нормативных документов, принятые в последние годы.

Ключевые слова: физическое воспитание и спорт, здоровое поколение, массовый спорт, "Умид ниҳоллари", "Баркамол авлод", "Универсиада", школа, колледж, академический лицей, высшие учебные заведения, физическая культура, здоровый образ жизни, государство, независимость.

Zoirjon Sh.Yodgorov,

Senior Lecturer at the Department of
History of Uzbekistan and Social Sciences
Jizzakh Polytechnic Institute

MAIN PRIORITIES OF STATE POLICY IN UZBEKISTAN IN THE FIELD OF PHYSICAL TRAINING EDUCATION AND SPORT DURING THE YEARS OF INDEPENDENCE

ANNOTATION

The development of Physical training education and sport in Uzbekistan during the years of independence is the result of effective political, economic and social reforms in our country. In recent years, a number of laws and regulations have been made in order to ensure priority to comprehensive development of the country through the agency of physical education and sports.

Key words: Physical training and sports, Healthy generations, Popular sports, "Umid Nikhollari", "Barkamol Avlod", "Universiada", The Olympic Games, healthy life-style, school, college and academic lyceums, higher education institutions, Physical culture, government, independence.

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган дастлабки йиллардан бошлаб жисмоний тарбия ва спорт соҳасини ривожлантириш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида эришилган ютуқларимизда давлатимиз ва ҳукумат томонидан соҳага доир қабул қилинган қонун ва қарорлар, яратилган шарт-шароитлар асос бўлиб хизмат қилмоқда. Мамлакатимизда аҳолининг айниқса, келажак ворислари бўлган ёш авлоднинг жисмоний тарбия ва оммавий спорт билан мунтазам шуғулланиши учун бугунги замон талабларига мос шарт-шароитлар яратиб берилмоқда. Шу билан бирга, спорт мусобақалри орқали ёшларимиз ўз иродаси, кучи ва имкониятларига бўлган ишончини мустақамлаш, мардлик ва ватанпарварлик,

она Ватанга садоқат туйғуларини камол топтириш, улар орасидан иқтидорли спортчиларни саралаб олиш ва мақсадли тайёрлаш ишларини тизимли ташкил этиш борасида мустақиллик йилларида ҳам кенг қўламли ишлар амалга оширилди. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида олиб борилаётган ислохотлар, ёш авлод саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлаш, таълим жараёнининг барча йўналишларида соғломлаштириш дастурлари билан таъминлаб борилишига катта эътибор қаратилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга тақдим этилган Мурожаатномасида, Жисмоний тарбия ва спорт соҳасининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш бўйича келгуси йилда кенг қўламдаги ишлар кўзда тутилмоқда. Долзарб вазифалар қаторига бугунги кунда жисмоний тарбия ва спорт соҳасини тубдан ривожлантириш, юртимизнинг барча ҳудудларида бунёд этилган спорт иншоотларининг мавжуд салоҳиятидан самарали ва оптимал даражада фойдаланиш ҳисобидан ёшларнинг жисмоний тарбия ва спорт билан бандлигини таъминлаш ҳамда халқаро турнирлар ва жаҳон мусобақаларида совринли ўринларга эга бўлишни устувор масалалардан бири сифатида эътироф этиш ўринлидир.

2017 йилда жисмоний тарбия ва спорт соҳаси бўйича ҳам катта ишлар қилинди. Юртимиз ёшларининг спорт соҳасидаги ютуқлари барчамизни қувонтирмоқда. Жаҳон ва қитъа миқёсида янги-янги чемпионлар, шахмат бўйича халқаро гроссмейстерлар етишиб чиқмоқда. Якунига етиб бораётган йилда Ўзбекистонлик спортчилар бокс, дзюдо, таэквандо, оғир атлетика, эркин кураш, самбо бўйича ўтказилган турли халқаро мусобақаларда салмоқли ютуқларга эришдилар. 2017 йил айниқса Ўзбек миллий кураши тарихида ёрқин саҳифа бўлди. Сентябрь ойида Туркманистонда бўлиб ўтган Осиё Олимпия кенгаши Бош ассамблеяси йиғилишида ушбу миллий спорт турини Осиё ўйинлари дастурига киритиш ҳақида қарор қабул қилинди. Яъни, 2018 йил Индонезияда бўлиб ўтадиган 18-Осиё ўйинларида қитъамиз спортчилари ўзбек миллий кураши бўйича ҳам ўзаро беллашадилар. Энди жаҳон спорт майдонларида деган сўзлар жаранглаб, ўзбек номини, Ўзбекистон номини дунёга тараннум этади [1, Б.83-84].

Мамлакатимизда соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб, миллат генофондини асраш, оилада, жамиятда соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ёш авлоднинг жисмоний ва маънавий баркамоллигини таъминлаш, жисмоний тарбия ва спортга меҳр-муҳаббатни ривожлантириш, жойларда болалар спортининг моддий техник базасини яратиш, аҳоли яшайдиган жойларда замонавий болалар спорт комплекслари тармоғини барпо этиш ҳамда спорт ускуналари ва жиҳозлари билан таъминлаш ишларини янада фаоллаштириш ва бу борадаги эзгу ишларда таълим, маънавий-маърифий ислохотлар билан бирга болалар спортини ривожлантириш, нафақат марказларда балки, энг чекка ҳудудларда ҳам замонавий спорт соғломлаштириш иншоотларини барпо этиш, имконияти чекланган ўғил-қизларга алоҳида ғамхўрлик ва эътибор кўрсатишга оид ишлар муҳим ўрин тутди. Мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотларнинг барчаси, аввало, инсон манфаатларини таъминлашга хизмат қилаётганидан далолатдир.

Мустақиллик йилларида халқимизнинг бой маданий меросини қайта тиклаш, юксак маънавият, миллий ўзига хослик ва халқ анъаналарининг мавжуд қўп асрлик сарчашмаларини бутун чоралар билан ривожлантириш, жисмонан соғлом,

маънан етук ва ҳар томонлама баркамол шахслар жамиятини барпо этиш учун зарур шарт-шароитлар яратилди.

Жисмоний тарбия ва оммавий спортни ривожлантириш бўйича тизимли ва аниқ мақсадга йўналтирилган чора-тадбирлар амалга оширилди. Нуфузли халқаро мусобақаларда Ўзбекистон шарафини муносиб ҳимоя қилиш ва юксак марраларни забт этишга қодир маҳоратли спортчилар тайёрлашнинг самарали тизими яратилди.

Мустақилликнинг қўлга киритилиши унинг шонли тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилиш билан бирга унинг бугунги қиёфасини янада бойитди. Ривожланган мамлакатларнинг юртимизни мустақил мамлакат сифатида тан олиши жаҳон миқёсида унинг обрў-эътиборини янада оширди. Сиёсат, иқтисод, фан, таълим, маданият ва спорт соҳасида биз дунёни танидик, дунё эса бизни. Тарихимиз, миллий-маънавий меросимиз, динимиз, қадриятларимиз қайтадан тикланди. Давлат мадҳияси халқаро майдонларда янграб, обрў ва шаънимиз саналмиш байроғимиз нуфузли доираларда ҳилпирай бошлади.

Ҳар бир мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий соҳада эришган ютуқларини сарҳисоб этиш билан унинг ички ва ташқи салоҳиятига баҳо берса бўлади. Мустақил ўзбек заминининг ҳар бир соҳада қўлга киритган муваффақиятлари замирида Ватаннинг турли сарҳадларида истиқомат қилаётган инсонлар меҳнатлари, фидоийлиги, бой ва юксак интеллектуал билими, жисмоний қобилиятлари мужассамдир. Шу маънода мамлакатимизнинг биргина жисмоний тарбия ва спорт соҳасида эришган муваффақиятлари оламшумул аҳамият касб этади.

Истиқлолнинг дастлабки кунлариданоқ мамлакатимиз Биринчи Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш ишига ўз эътиборини қаратди. 1992 йил 14 январида "Жисмоний тарбия ва спорт" тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қабул қилиниши бу борадаги дастлабки қадамлардан дейиш мумкин. Ўша йилнинг 21 январида Ўзбекистон Миллий Олимпия қўмитаси ташкил этилди ва 1993 йил сентябрь ойида ўтказилган Халқаро Олимпия қўмитасининг 101-сессиясида Ўзбекистон Республикаси ушбу нуфузли ташкилотнинг тенг ҳуқуқли аъзосига айланди. Ўзбек спортчилари Олимпия ўйинларида мустақил жамоа сифатида иштирок этишлари учун имкониятлар эшиги очилди.

Мамлакат миқёсида жисмоний тарбия ва спортни оммавий тарзда ривожлантириш юртимизга тегишли бўлган ҳар бир ислоҳотда ўз аксини топган. Кадрлар тайёрлаш миллий дастуридан келиб чиқиб ёш авлодни жисмонан ва маънан соғлом қилиб тарбиялаш, соғлом турмуш тарзи, жисмоний тарбия ва спортга меҳр уйғотишнинг муҳим омили сифатида болалар спорти ривожига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Юртимизда жисмоний тарбия ва спортни янада ривожлантириш учун бир қанча ишлар амалга оширилмоқда. Юқоридагилар айна пайтда мамлакатимизда жисмоний тарбия ва спорт масаласининг давлат сиёсати даражасидаги устувор вазифалардан бирига айлангани ва бу соҳада янги босқич бошланганидан далолат беради.

Шуни алоҳида эътироф этиш керакки, истиқлол йилларида ёш авлоднинг жисмоний маданиятини юксалтириш, турмуш тарзини замон талабларига мос ҳолда ташкил этиш каби ишлар амалий вазифалардан бирига айланди. Биринчи Президент Ислом Каримовнинг ташаббуслари билан болалар спортини ривожлантириш борасида қатор тадбирларнинг амалга оширилиши: юртимиздаги барча мактаб ва мактабгача тарбия муассасаларида янги-янги спорт

иншоотларининг қурилиши ҳамда замонавий спорт жиҳозлари билан таъминланганлиги, махсус спорт залларининг фойдаланишга топширилганлиги, бундай хайрли ишларнинг амалга оширилиши эса, ҳукуматимиз томонидан келажагимиз пойдевори бўлмиш ёш авлодни ҳар томонлама етук ҳамда жисмонан баркамол қилиб тарбиялашга қаратилган амалий ишларнинг натижасидир.

Мустақиллик даврида нафақат сиёсий ва иқтисодий, балки ижтимоий-маданий соҳада ҳам катта ўзгаришлар рўй берди. Жумладан, жисмоний тарбия ва спорт янги поғонага олиб чиқилди. Айниқса, юқори натижалар спортни ривожлантириш, халқаро майдонда кучли рақобат қила оладиган юқори малакали спортчиларни тарбиялаш, турли спорт турларида муносиб захира тайёрлаш ва илмий- амалий салоҳиятга эга етук мутахассис кадрларни етиштириш асосий мақсадимизга айланди. Ўтган қисқа давр ичида спортчилар эришган ютуқлар таҳлил қилиниб, Ўзбекистонда спортнинг ривожланиш истиқболлини белгилаб олиш имконияти туғилди. Суверенитетининг биринчи йилларидан Ўзбекистон Республикаси жисмоний тарбия ва спортнинг ривожланишига миллий тараққиётга ёрдам берувчи омил сифатида катта эътибор қаратди. Айнан шу мақсадларда жисмоний тарбия ва спорт фаолиятидаги ўзгаришлар жамиятимизнинг янги иқтисодий, сиёсий, ижтимоий, маданий ша-роитларига мослаштирилди. XX асрнинг сўнгги йиллари ўзбек халқи та-рихида бутунлай янги даврни бошлаб берди. Бугунги кунда Ўзбекистон ўзининг жуда катта ақлий ва жисмоний имкониятларини намоён этиб, жаҳон сиёсатига энг замонавий фикрлар билан кириб бормоқда. Давлатимиз ўзининг новаторлик кучини кўрсатаётган дастурий концепциялари, жаҳон ижтимоий- сиёсий жараёнларини ҳам тубдан ислоҳ қилишга таъсир қиладиган ғоятда янги имкониятларини намоёиш этмоқда. Ана шу нуқтаи назардан, мустақиллик, миллий ғоя, миллий тараққиёт, модернизация тушунчалари ва бевосита унинг ташаббускори бўлган Биринчи Президентимиз Ислом Каримов номи билан боғлиқ бўлган учинчи Ренессанс даври бошланди[2,Р.4].

Мустақиллик йиллари жисмоний тарбия ва спорт соҳасининг ривожланиши мамлакатимизда амалга оширилаётган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислохотларнинг самарали натижасидир, деб тўла ишонч билан айтишимиз мумкин. Мамлакатимизда амалга оширилаётган ялпи янгиланган бевосита Биринчи Президенти Ислом Каримов асарларида, нутқ ва маърузалари, суҳбат ва интервьюларида илмий-назарий жиҳатдан чуқур таҳлил этилган. Биринчи Президентимиз томонидан яратилган янгиланишлар концепцияси кеча, бугун ва эртадан иборат катта воқеликни яхлит идрок этишга йўл очди [3,Б.394].

Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида" ги Қонуни 1992 йил қабул қилинди. Ушбу қонуннинг иккинчи таҳрири 2000 йил 26 майда тасдиқланди. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида" ги Қонунининг янги таҳрири 2015 йил 4 сентябрда қабул қилинди[4]. Мазкур Қонунда Ўзбекистон ҳукуматининг жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш ҳуқуқий- меъёрий асослари Конституция ва халқаро ҳуқуқ нормаларига мос равишда яратилди.

"Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида" ги Қонун мамлакатимизда жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги давлат сиёсатининг қуйидаги асосий йўналишлари белгилаб берилди:

- жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришни давлат томонидан қўллаб-

қувватлаш;

-ҳар кимнинг жисмоний тарбия ва спорт билан эркин шуғулланишга бўлган ҳуқуқини таъминлаш;

- жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги давлат ҳамда жамоат бошқарувини уйғунлаштириш;

- фуқароларнинг жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги ҳуқуқларининг давлат кафолатларини белгилаш;

- жисмоний тарбия ва спорт соҳасида камситишга ҳамда зўравонликка йўл қўймаслик;

- жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланувчи шахслар, шунингдек, жисмоний тарбия ва спорт тadbирлари иштирокчилари ҳамда томошабинларнинг ҳаёти ва соғлиғи хавфсизлигини таъминлаш;

- спортнинг барча турлари ва таркибий қисмларини ривожлантиришга қўмаклашиш; ногиронлар ва жисмоний имкониятлари чекланган бошқа шахслар, шунингдек, юқори даражада ижти мойи ҳимояга муҳтож аҳоли гуруҳлари ўртасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга қўмаклашиш;

- Ўзбекистоннинг миллий спорт турлари ва халқ ўйинларини ривожлантириш ҳамда оммалаштириш учун шарт-шароитлар яратиш;

- фуқароларни жисмоний тарбиялашнинг узлуксизлиги ва даво-мийлигини таъминлаш;

Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида" ги қонуни аҳолининг соғлиғини мустаҳкамлаш, уларнинг жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишларига шарт-шароитлар яратиб беришни кафиликка олади, мазкур қонун Ўзбекистон Республикаси жисмоний тарбия ва спорт ишларини янада яхшилашга, Ватан тараққиёти, юрт тинчлиги, фаровон ҳаётга эришиш, халқаро майдонда муносиб ўрин эгаллашдек эзу мақсадларга етиш йўлида бизнинг таянчимиз ва суянчимиз бўлмиш ёшларимизга беқиёс орзу-умидлар билан биргаликда кенг имкониятлар беради.

Юксак спорт ютуқларининг мавқеи халқаро мусобақаларда рақобатчиликнинг кескинлашиши, ҳамда мамлакат миллий терма жамоалари спортчилари авлодларининг алмашиши қонуний жараёни ҳозирги даврда спорт танлови ва истиқболли ёшларни тайёрлашнинг илмий асосланган тизимларини такомиллаштириш зарурлигини белгилаб беради.

Спорт билан шуғулланиш учун болаларни танлашда бошқа кўрсаткичлар билан биргаликда, фақатгина жисмоний ривожланганлик, жисмоний ва техник тайёргарлик кўрсаткичлари каби шахсий сифат ва хусусиятларини аниқлаш алоҳида аҳамиятга эга бўлмоқда.

Жисмоний тарбия ва спорт нафақат жисмоний ва маънавий соғломлик асоси, балки ҳаётга катта умид билан кириб келаётган ёшларни турли зарарли ёт гоё ва одатлардан асраш, уларга ўз қобилияти ва истеъдодларини тўла руёбга чиқариш воситаси ҳамдир. Ёшларда спортга бўлган ҳавас ва интилишни, жамиятда соғлом турмуш тарзи тамойилларини янада кучайтириш, ёш иқтидорли спортчиларни танлаб олиш, уларда профессионал маҳорат ва кўникмаларни ривожлантириш, спорт турлари бўйича мамлакат терма жамоаларига спорт захирасини тайёрлаш, ўқувчи ва талабаларни спорт машғулотларига узлуксиз жалб этишга қаратилган спорт мусобақалари тизимини янада такомиллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президенти Мирзиёев Шавкат Миромоновичнинг ташаббуси ва

қўллаб-қувватлаши натижасида жисмоний тарбия ва спорт мамлакатни ҳар тамонлама ривожлантиришнинг ҳозирги кундаги устивор масаласи бўйича сўнгги йилларда мамлакатимизда бу борада қатор ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар имзоланди. 2017 йил 3 июнда "Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПҚ-3031-сонли қарор[5]. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10-августдаги "Нуфузли халқаро спорт мусобақаларида юксак натижаларга эришган Ўзбекистон спортчиларини жамоат ва спорт ишларига кенг жалб этиш ҳамда спортчиларни ва уларнинг тренерларини рағбатлантириш тўғрисида" ПҚ-2779-сонли қарор[6].

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 октябрдаги ПҚ-3306-сонли "Кураш" миллий спорт турини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги қарори[7].

2018 йил 5 мартдаги "Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат бошқаруви тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПФ-5368-сонли фармони[8] нинг қабул қилиниши ва мазкур фармонга кўра Республика Жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт вазирлигига айлантирилиши, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ўқувчи ва талаба ёшлар ўртасида ўтказиладиган республика спорт мусобақалари тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида" 2018 йил 25 октябрдаги 864-сонли қарори[9], шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 29 январдаги "Ўзбекистонда соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш ва аҳолини жисмоний ва оммавий спортга жалб этиш тўғрисида" ги[10]. 2019 йил 13 февралдаги, "2019-2023 йиллар даврида Ўзбекистонда жисмоний ва оммавий спортни ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида" ги қарорлари [11] нинг қабул қилиниши Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спорт соҳасида янги босқич бошланганидан далолат беради.

Ушбу концептуал ҳужжатлар жисмоний тарбия ва спорт соҳасида улкан ислохотлар, беқиёс бунёдкорлик ишларини амалга ошириш имкониятини яратди. Сўнгги йиллар ичида юртимиз ҳудудларида, ҳатто узоқ қишлоқ ва туманларда ҳам кўпдан-кўп замонавий спорт иншоатлари барпо этилди ва айни кунда улар фарзандларимиз, ҳалқимиз хизматида фаолият кўрсатиб келмоқда.

Жисмоний тарбия ва оммавий спорт турларини ривожлантириш билан бир қаторда, "катта" спорт мавқеини кўтаришга ҳам устивор аҳамият қаратилмоқда. Йилдан-йилга республикаимизда халқаро ва жаҳон миқёсидаги нуфузли мусобақаларни ўтказиш анъанавий тадбирлар таркибидан жой олмоқда. Ўзбек спортчилари Осиё, Жаҳон ва Олимпия мусобақаларида юксак натижаларга эришиб, юртимиз шуҳратини жаҳон ҳамжамияти олдида тараннум этиб келмоқда. Шундан келиб чиқиб, айтиш мумкинки, Ватанимизнинг юксак жисмоний тарбия ва спорт ютуқларининг мавқеи халқаро мусобақаларда рақобатчиликнинг кескинлашиши, ҳамда мамлакат миллий терма жамоалари спортчилари авлодларининг алмашиши қонуний жараёни ҳозирги даврда спорт танлови ва истиқболли ёшларни тайёрлашнинг илмий асосланган тизимларини такомиллаштириш зарурлигини белгилаб бериш орқали қуйидаги хулосага келинди:

- Мустақиллик йиллари Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга қаратилаётган эътибор жисмоний ва маънавий жиҳатдан баркамол авлодни тарбиялаб вояга етказишда давлат сиёсатининг устувор йўналиши этиб белгиланди.

- Жисмоний тарбия ва спортнинг моддий техник баъзасини мустаҳкамлаш ҳамда юртимиздаги спорт иншоотларини жаҳон стандартларига мослаб қуриш, таъмирлаш- ватанимиз шаънини муносиб ҳимоя қиладиган соғлом, бақувват чиниққан спортчиларни тарбиялаш йўлидаги гамхўрликнинг самарасидир.

- Баркамол авлодни тарбиялаб вояга етказишда: айниқса, уч босқичли ("Умид ниҳоллари", "Баркамол авлод" ва "Универсиада") таълим-тарбия тизимининг жорий этилиши - янги истиқболлар, имкониятлар асосидир.

- Ўқитувчи-тренерлар машғулотларда янги педагогик технологияларни қўллаши- жисмоний тарбия ва спорт машғулотларида ёшларнинг ижобий, фаол муносабатларини қарор топтиришда муҳим таълимий-тарбиявий аҳамиятга эгадир.

- Ўзбекистон ёшларининг саломатлигини сақлаш ва муҳофаза қилиш, соғлом турмуш тарзи қоидаларига амал қилиш, ижодий қобилиятларини ўстиришда- жисмоний тарбия ва спорт машғулотларининг амалий аҳамияти каттадир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг 2018 йил 29 декабрда Олий Мажлисга Мурожаатномасида: "Спортни жадал ривожлантириш, халқаро мусобақаларда юксак натижаларга эришган спортчиларни рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлашга бундан буён ҳам катта аҳамият берамиз. Ёш авлодимиз ўртасида спортни оммалаштириш мақсадида энг чекка туманларда болалар ва ўсмирлар спорт мактабларини ташкил этамиз" [12], ? дея алоҳида тўхталишлари бу борадаги ислохотларнинг янада жадал ривожланишига тurtки бўлди.

Мамлакатимиз истиқлол йилларида ўтказилган туб ислохотлар натижалари асосида жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги вазифаларга кенг йўл очиб берилди. Биз учун давлат сиёсати даражасига кўтарилган устувор вазифа-нафақат манавий-етук, зукко ва билимдон, шу билан бирга, спорт ва кураш майдонларида тобланган, қийинчиликларни енгишга қодир, ирода ва эътиқоди бақувват, беллашувларда чиниққан мард фарзандларни тарбиялаш-бу бир-бирини тўлдирадиган, бир-биридан ажралмас ягона мақсад бўлиши даркор. Жисмоний тарбия ва спорт юртимизнинг ҳар қайси шаҳар ва қишлоғига, ҳар бир хонадонга кириб боришига эришиш, шу асосда ҳаётимизда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш бизнинг олижаноб орзу-интилишларимиз узвий бир-қисмига айланиши зарур.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. - Тошкент: Ўзбекистон НМИУ, 2018 йил.83-84 бет. (Mirziyoyev Sh.M.The satisfaction of our public is the greatest assessments for our dedication.2-edition. -T.: Uzbekistan USNU, 2018, page-83-84).

2. Президент Ислам Каримов асарлари библиографияси. / Масъул муҳаррир А.С.Сагдуллаев. Т., 2009. -4-б. (The bibliography of the works of President Islam Karimov/ Responsible editor A.S.Sagdullayev. -Tashkent, 2009, page-4).

3. Ягонасан, муқаддас Ватаним, севги ва садоқатим сенга бахшида, Ўзбекистоним. Ўқув услубий қўлланма. - Тошкент: Маънавият, 2014. (My sacred Motherland, my love and loyalty is for you my beautiful Uzbekistan. Educational-methodical manual. - Tashkent: Ma'naviyat, 2014).

4. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида" ги Қонуни (янги таҳрири).Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 4 сентябрдаги ЎРҚ-394-сон Қонуни. (The new edition of Uzbekistan's law "Towards Sports and

Physical education" the law of Uzbekistan Republic september 4, 2015-year URS-394).

5. 2017 йил 3 июнда "Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПҚ-3031-сонли қарор. (The law on further development of sports and Physical education" PD-3031)

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10-августдаги "Нуфузли халқаро спорт мусобақаларида юксак натижаларга эришган Ўзбекистон спортчиларини жамоат ва спорт ишларига кенг жалб этиш ҳамда спортчиларни ва уларнинг тренерларини рағбатлантириш тўғрисида" ПҚ-2779-сонли қарор. (The decision of President of Uzbekistan 10.08.2017 "About wide involvement of Uzbek athletes, who achieved remarkable results at prestigious competitions, to public and sport activities, and encouraging athletes and their coaches". PD-2779).

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 октябрдаги ПҚ-3306-сонли "Кураш" миллий спорт турини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги қарор. (The decision of President of Uzbekistan 02.10.2017 "The law on further development of "Kurash")

8. 2018 йил 5 мартдаги "Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида давлат бошқаруви тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПФ-5368-сонли фармони. (Decree on "About cardinal improvement of public administration in the sphere of physical culture and sports" PD-5368)

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ўқувчи ва талаба ёшлар ўртасида ўтказиладиган республика спорт мусобақалари тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида" 2018 йил 25 октябрдаги 864-сонли қарори. (Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated October 25, 2018 number 864 "On further improving the system of republican sports competitions among students and youth").

10. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 29 январдаги "Ўзбекистонда соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш ва аҳолини жисмоний ва оммавий спортга жалб этиш тўғрисида" ги қарори. (Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated January 29, 2019 "On the promotion of healthy life styles and the involvement of the population in sports and mas sports")

11. 2019 йил 13 февралдаги, "2019-2023 йиллар даврида Ўзбекистонда жисмоний ва оммавий спортни ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида" ги қарори. (Resolution of February 13, 2019 "On approval of the concept of development of physical and mas sports in Uzbekistan for 2019-2023").

12. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 2018 йил 29 декабрь. (Statement of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirzoyev Miromonovich to the Oliy Majlis. December 29, 2018).

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

LOOK TO THE PAST

№23 (2019)

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амир Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000